

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 19. januar 2017
(OR. en)

5386/17
ADD 1

ENV 31

FØLGESKRIVELSE

fra:	Jordi AYET PUIGARNAU, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	17. januar 2017
til:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union

Vedr.:	KOMMISSIONENS FORORDNING (EU) .../... af XXX om ændring af bilag I, II og III til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1221/2009 om organisationers frivillige deltagelse i en fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS)
--------	---

Hermed følger til delegationerne dokument - D047857/02 - Bilag.

Bilag: D047857/02 - Bilag

DA

BILAG I-III

BILAG I

MILJØKORTLÆGNING

Miljøkortlægningen skal omfatte følgende områder:

1. Bestemmelse af organisationens rammer og vilkår

Organisationen skal fastlægge de eksterne og interne forhold, som positivt eller negativt kan påvirke dens evne til at opnå de tilsigtede resultater af miljøledelsessystemet.

Disse forhold kan være relevante miljømæssige omstændigheder såsom klima, luftkvalitet, vandkvalitet, tilgængelige naturressourcer og biodiversitet.

De kan også omfatte, men er ikke begrænset til:

- ydre forhold (som kulturelle, sociale, politiske, juridiske, lovgivningsmæssige, finansielle, teknologiske, økonomiske, naturrelaterede og konkurrencemæssige omstændigheder)
- indre forhold vedrørende organisationens karakteristika (som dens aktiviteter, produkter og tjenesteydelser, strategiske ledelse, kultur og kompetencer).

2. Identificering af interessenter og bestemmelse af deres relevante behov og forventninger

Organisationen skal bestemme de interessenter, der er relevante for miljøledelsessystemet, de relevante behov og forventninger hos disse interessenter, og hvilke af disse behov og forventninger den har imødekommet eller vælger at imødekomme.

Hvis organisationen beslutter frivilligt at efterleve eller imødekomme behov eller forventninger hos interessenter, som ikke er omfattet af lovkrav, vil de indgå i organisationens bindende forpligtelser.

3. Udpegning af gældende miljølovgivning

Organisationen skal ikke blot etablere et register over gældende lovkrav, men også anføre, hvordan det kan dokumenteres, at den opfylder de forskellige lovkrav.

4. Udpegning af alle direkte og indirekte miljøforhold og bestemmelse af de væsentlige

Organisationen skal udpege alle direkte og indirekte miljøforhold, der har væsentlig positiv eller negativ indvirkning på miljøet, kvalificeret og kvantificeret på passende måde, og udarbejde et register over alle udpegede miljøforhold. Organisationens skal også bestemme,

hvilke forhold der er væsentlige, baseret på de kriterier, der er fastlagt i overensstemmelse med punkt 5 i dette bilag.

Ved udpegning af direkte og indirekte miljøforhold er det afgørende, at organisationerne også tager miljøforhold, der vedrører deres kerneforretning, i betragtning. En fortegnelse, der er begrænset til en organisations miljøforhold omkring anlægsområde og anlæg, er ikke fyldestgørende.

Når organisationen udpeger direkte og indirekte miljøforhold knyttet til dens aktiviteter, produkter og tjenesteydelser, skal den anlægge et livscyklusperspektiv ved at tage hensyn til de livscyklusstadier, som den kan kontrollere eller påvirke. Sådanne stadier omfatter typisk anskaffelse af råmaterialer, indkøb og udbud, konstruktion, produktion, transport, brug og forbrug, behandling, når produktet er udtjent, og endelig bortskaffelse afhængigt af organisationens virksomhed.

4.1. Direkte miljøforhold

Direkte miljøforhold er knyttet til selve organisationens aktiviteter, produkter og tjenesteydelser, som den har direkte ledelseskontrol over.

Alle organisationer skal overveje deres direkte miljøforhold.

Direkte miljøforhold omfatter, men er ikke begrænset til:

- 1) udslip til luft
- 2) udledning til vand (herunder nedsivning til grundvandet)
- 3) produktion, genvinding, genbrug, transport og bortskaffelse af fast og andet affald, især farligt affald
- 4) arealudnyttelse og jordforurening
- 5) anvendelse af energi, naturlige ressourcer (herunder vand, fauna og flora) og råmaterialer
- 6) anvendelse af tilsætningsstoffer og hjælpestoffer samt halvfabrikata
- 7) lokale miljøgener (f.eks. støj, vibrationer, lugt, støv, visuelle gener)

Ved udpegning af miljøforhold bør følgende også overvejes:

- risiko for miljøulykker og andre nødsituationer, der vil kunne påvirke miljøet (f.eks. kemiske ulykker), og eventuelle unormale situationer, som kunne føre til en potentiel miljøvirkning
- transport i forbindelse med varer og tjenesteydelser og personale, der rejser i firmaets tjeneste.

4.2. Indirekte miljøforhold

Indirekte miljøforhold kan være en følge af indbyrdes påvirkning mellem en organisation og tredjeparter og kan i nogen grad påvirkes af organisationen.

De omfatter, men er ikke begrænset til:

- 1) livscyklusforhold, der vedrører varer og tjenesteydelser, som organisationen kan påvirke (anskaffelse af råmaterialer, konstruktion, indkøb og udbud, produktion, transport, brug og forbrug, behandling, når produktet er udtjent, og endelig bortskaffelse)
- 2) kapitalinvesteringer, långivning og forsikringsydelser
- 3) nye markeder
- 4) valg af tjenesteydelser og disses sammensætning (f.eks. inden for transport- eller cateringbranchen)
- 5) administrative og planlægningsmæssige beslutninger
- 6) produktudbuddets sammensætning
- 7) kontrahenters, underkontrahenters, leverandørers og underleverandørers miljøpræstationer og -praksis.

Organisationerne skal kunne påvise, at de væsentlige miljøforhold og de deraf afledte miljøvirkninger er taget i betragtning i ledelsessystemet.

Organisationen bør bestræbe sig på at sikre, at leverandørerne og de personer, der handler på organisationens vegne, overholder organisationens miljøpolitik for så vidt angår de aktiviteter, der udføres i henhold til kontrakten.

En organisation skal undersøge, hvor stor indflydelse den kan have på disse indirekte miljøforhold, og hvilke foranstaltninger den kan træffe til at mindske miljøvirkningerne eller øge miljøfordelene.

5. Vurdering af miljøforholdenes væsentlighed

En organisation skal fastsætte kriterierne for vurdering af miljøforholdenes væsentlighed i relation til organisationens aktiviteter, produkter og tjenesteydelser og anvende disse kriterier med henblik på at bestemme, hvilke miljøforhold der har en væsentlig indvirkning på miljøet set i et livscyklusperspektiv.

De kriterier, organisationen opstiller, skal tage hensyn til lovgivningen, være omfattende og reproducerbare, kunne underkastes uafhængig kontrol og offentliggøres.

Når en organisation fastlægger disse kriterier, skal den overveje følgende elementer:

- 1) potentiel skade eller gavn for miljøet, herunder biodiversiteten
- 2) miljøtilstanden (f.eks. det lokale, regionale eller globale miljøes sårbarhed)
- 3) forholdets og/eller virkningens omfang, antal, hyppighed og reversibilitet

- 4) relevant miljølovgivning og kravene heri
- 5) holdninger hos interessenterne, herunder organisationens medarbejdere.

Yderligere relevante elementer kan overvejes afhængigt af typen af organisationens aktiviteter, produkter og tjenesteydelser.

På baggrund af de fastlagte kriterier skal organisationen vurdere sine miljøforholds og miljøvirkningers væsentlighed. I denne forbindelse skal organisationen inddrage hensyn, som kan omfatte, men som ikke er begrænset til:

- 1) organisationens eksisterende data om materiale- og energitilførsel samt om risikoen i tilknytning til udledninger, affald og emissioner
- 2) organisationens aktiviteter, som er reguleret af miljølovgivningen
- 3) indkøbsaktiviteter
- 4) konstruktion, udvikling, fremstilling, distribution, servicering, brug, genbrug, genanvendelse og bortskaffelse af organisationens produkter
- 5) de af organisationens aktiviteter, der indebærer de største miljømæssige omkostninger og fordele.

Når organisationen vurderer væsentligheden af sine aktiviteters miljøvirkning, skal den tage hensyn til normale driftsforhold, forholdene i forbindelse med opstart og nedlukning samt rimeligt forudselige nødsituationer. Der skal tages hensyn til tidligere, nuværende og planlagte aktiviteter.

6. Vurdering af tilbagemeldinger fra undersøgelser af tidligere uheld

Organisationen skal tage hensyn til tilbagemeldinger fra undersøgelsen af tidligere uheld, som kunne påvirke dens evne til at opnå de tilsigtede resultater af miljøledelsessystemet.

7. Bestemmelse og dokumentation af risici og muligheder

Organisationen skal bestemme og dokumentere risici og muligheder, der knytter sig til dens miljøforhold, bindende forpligtelser og andre forhold og krav, der er nævnt i punkt 1-4.

Organisationen skal fokusere på de risici og muligheder, som den skal tage i betragtning for at sikre, at den med miljøledelsessystemet kan nå sit tilsigtede mål om at forebygge uønskede virkninger eller uheld og sikre løbende forbedringer af organisationens miljøpræstationer.

8. Gennemgang af alle eksisterende processer, sædvaner og procedurer

Organisationen skal undersøge eksisterende processer, sædvaner og procedurer og bestemme, hvilke der er nødvendige for at sikre opretholdelsen af miljøledelsen på lang sigt.

BILAG II

KRAV TIL MILJØLEDELSESSYSTEMER OG ØVRIGE HENSYN, SOM ORGANISATIONER, DER IMPLEMENTERER EMAS, SKAL TAGES I BETRAGTNING

Miljøledelsessystemer under EMAS skal opfylde kravene i afdeling 4-10 i EN ISO 14001:2015-standarden. Disse krav er gengivet i del A.

Henvisningen i artikel 4 til specifikke punkter i dette bilag skal forstås således:

Henvisning til A.3.1 skal forstås som henvisning til del A 6.1.

Henvisning til A.5.5 skal forstås som henvisning til del A 9.2.

Derudover skal organisationer, der gennemfører EMAS, tage en række øvrige hensyn i betragtning, som er direkte knyttet til forskellige elementer i afdeling 4 i EN ISO 14001:2015-standarden. Disse supplerende krav er opregnet i del B i dette bilag.

DEL A Krav til miljøledelsessystemer ifølge EN ISO 14001:2015	DEL B Supplerende krav til organisationer, der gennemfører EMAS
Organisationer, der deltager i ordningen for miljøledelse og miljørevision (EMAS), skal opfylde kravene i EN ISO 14001:2015¹, som er opstillet nedenfor: A.4 Organisationens rammer og vilkår A.4.1 Forståelse af organisationen og dens rammer og vilkår Organisationen skal fastlægge, hvilke eksterne og interne forhold der er relevante for dens formål, og som påvirker organisationens evne til at opnå det eller de resultater, der tilsigtes med miljøledelsessystemet. Sådanne forhold skal omfatte miljømæssige omstændigheder, som kan påvirkes af eller kan påvirke organisationen. A.4.2 Forståelse af interessenters behov og forventninger	

¹ Teksten i dette bilag er gengivet med tilladelse fra Den Europæiske Standardiseringsorganisation (CEN). Den fuldstændige udgave kan købes hos de nationale standardiseringsorganisationer, jf. listen i dette bilag. Reproduktion af dette bilag er af kommercielle grunde ikke tilladt.

Organisationen skal fastlægge: (a) hvilke interessenter der er relevante for miljøledelsessystemet (a) disse interessenters relevante behov og forventninger (dvs. krav) (b) hvilke af disse behov og forventninger der bliver dens bindende forpligtelser. A.4.3 Fastlæggelse af miljøledelsessystemets omfang Organisationen skal fastsætte miljøledelsessystemets grænser og anvendelighed for at fastlægge dets omfang. Når omfanget fastlægges, skal organisationen tage følgende i betragtning: (a) de eksterne og interne forhold omtalt i A.4.1 (b) de bindende forpligtelser omtalt i A.4.2 (c) dens organisatoriske enheder, funktioner og fysiske grænser (d) dens aktiviteter, produkter og ydelser (e) dens beføjelser og evne til at styre og påvirke. Når omfanget er defineret, skal alle organisationens aktiviteter, produkter og ydelser inden for dette omfang indgå i miljøledelsessystemet. Omfanget skal vedligeholdes som dokumenteret information og være tilgængeligt for interessenter. A.4.4 Miljøledelsessystem Organisationen skal for at nå de tilsigtede resultater, herunder forbedring af miljøpræstationerne, etablere, implementere, vedligeholde og løbende forbedre et miljøledelsessystem, herunder de nødvendige	
--	--

processer og samspillet mellem disse, i overensstemmelse med kravene i denne internationale standard. Ved etablering og vedligeholdelse af miljøledelsessystemet skal organisationen tage den viden, der er opnået i 4.1 og 4.2, i betragtning.	
A.5 Lederskab A.5.1 Lederskab og forpligtelse Topledelsen skal udvise lederskab og forpligtelse, hvad angår miljøledelsessystemet, ved at: (a) påtage sig ansvar for miljøledelsessystemets effektivitet (b) sikre, at miljøpolitikken og miljømålene er etableret og stemmer overens med organisationens rammer, vilkår og strategiske retning (c) sikre, at miljøledelsessystemets krav integreres i organisationens forretningsprocesser (d) sikre, at de nødvendige ressourcer til miljøledelsessystemet er tilgængelige (e) kommunikere betydningen af effektiv miljøledelse og overholdelse af miljøledelsessystemets krav (f) sikre, at miljøledelsessystemet fører til de tilsigtede resultater (g) lede og støtte personer i at bidrage til miljøledelsessystemets effektivitet (h) fremme løbende forbedring (i) understøtte andre relevante ledelsesroller til at udøve lederskab inden for deres ansvarsområde.	

NOTE: Henvisninger til "forretning" i denne internationale standard kan fortolkes bredt til at betyde de aktiviteter, der er centrale for formålet med organisationens eksistens.	
A.5.2 Miljøpolitik Topledelsen skal etablere, implementere og vedligeholde en miljøpolitik, som inden for miljøledelsessystemets definerede omfang: (a) passer til organisationens formål, rammer og vilkår, herunder arten og omfanget af samt miljøpåvirkningerne fra dens aktiviteter, produkter og ydelser (b) danner grundlag for fastlæggelse af miljømål (c) indeholder en forpligtelse til beskyttelse af miljøet, herunder forebyggelse af forurening og andre specifikke forpligtelser, der er relevante for organisationens rammer og vilkår. NOTE: Andre specifikke forpligtelser til beskyttelse af miljøet kan omfatte bæredygtigt ressourceforbrug, afbødning af og tilpasning til klimaforandringer samt beskyttelse af biodiversitet og økosystemer. (d) indeholder en forpligtelse til at opfylde organisationens bindende forpligtelser (e) indeholder en forpligtelse til løbende forbedring af miljøledelsessystemet med henblik på forbedring af miljøpræstationerne. Miljøpolitikken skal – vedligeholdes som dokumenteret information – kommunikeres internt i organisationen	B.1. Løbende forbedring af miljøpræstationerne Organisationer skal forpligte sig til løbende at forbedre deres miljøpræstationer. Hvis en organisation omfatter et eller flere anlægsområder, skal hvert af disse, som EMAS gælder for, opfylde alle EMAS-kravene, inkl. kravene om en løbende forbedring af miljøpræstationerne som defineret i artikel 2, stk. 2.

– være tilgængelig for interessenter.	
A.5.3 Roller, ansvar og beføjelser i organisationen Topledelsen skal sikre, at ansvar for og beføjelser til de pågældende roller bliver delegeret og formidlet internt i organisationen. Topledelsen skal delegere ansvar for og beføjelser til at (a) sikre, at miljøledelsessystemet opfylder kravene i denne internationale standard (b) rapportere om miljøledelsessystemet, herunder miljøpræstationerne, til topledelsen.	B.2. Ledelsesrepræsentant(er) Topledelsen skal udpege en eller flere topledelsesrepræsentanter, som uanset andet ansvar skal have definerede funktioner samt ansvar og beføjelser til at sikre et miljøledelsessystem, som overholder denne forordning, og rapportere til topledelsen vedrørende miljøledelsessystemets præstationer. Topledelsesrepræsentanten kan være medlem af organisationens topledelse.
A.6 Planlægning A.6.1 Handler til adressering af risici og muligheder A.6.1.1 Generelt Organisationen skal etablere, implementere og vedligeholde de processer, der er nødvendige for at opfylde kravene i 6.1.1 til 6.1.4. Ved planlægning af miljøledelsessystemet skal organisationen tage hensyn til – forholdene i 4.1 – kravene i 4.2 – omfanget af miljøledelsessystemet og fastlægge de risici og muligheder, der er forbundet med – miljøforholdene (se 6.1.2) – de bindende forpligtelser (se 6.1.3) – og andre forhold og krav identificeret i 4.1 og 4.2 som det er	B.3 Miljøkortlægning Organisationerne skal foretage og dokumentere en indledende miljøkortlægning som bestemt i bilag I. Organisationer uden for Unionen skal også henvise til den tilsvarende miljølovgivning, der gælder for lignende organisationer i de medlemsstater, hvor organisationen agter at anmode om registrering.

nødvendigt at adressere for at – sikre, at miljøledelsessystemet kan føre til det eller de tilsigtede resultater – forebygge eller reducere uønskede virkninger, herunder ydre miljømæssige omstændigheder, der potentielt kan påvirke organisationen – opnå løbende forbedring. Organisationen skal inden for miljøledelsessystemets omfang fastlægge potentielle nødsituationer, herunder de nødsituationer, der kan medføre miljøpåvirkninger. Organisationen skal vedligeholde dokumenteret information om: – risici og muligheder, som det er nødvendigt at adressere – nødvendige processer i 6.1.1 til 6.1.4 i det omfang, der kræves for at kunne have tillid til, at de udføres som planlagt. A.6.1.2 Miljøforhold Inden for miljøledelsessystemets omfang skal organisationen ud fra et livscyklusperspektiv fastlægge de miljøforhold ved dens aktiviteter, produkter og ydelser, den kan styre, og de forhold, den kan påvirke, samt de afledte miljøpåvirkninger. Når miljøforholdene fastlægges, skal organisationen tage følgende i betragtning: (a) ændringer, herunder planlagt eller ny udvikling, samt nye eller ændrede aktiviteter, produkter og ydelser (b) unormale betingelser og nødsituationer, der med rimelighed kan forudses.	
--	--

Organisationen skal ved anvendelse af fastsatte kriterier fastlægge de forhold, der medfører eller kan medføre væsentlige miljøpåvirkninger, dvs. væsentlige miljøforhold. Organisationen skal kommunikere sine væsentlige miljøforhold blandt de forskellige niveauer og funktioner i organisationen, som det er passende. Organisationen skal vedligeholde dokumenteret information om: – miljøforhold og afledte miljøpåvirkninger – kriterier, der er anvendt til at fastlægge de væsentlige miljøforhold – væsentlige miljøforhold. NOTE: Væsentlige miljøforhold kan medføre risici og muligheder, der enten er forbundet med ugunstige miljøpåvirkninger (trusler) eller med gunstige miljøpåvirkninger (muligheder).	
A.6.1.3 Bindende forpligtelser Organisationen skal: (a) fastlægge og have adgang til de bindende forpligtelser, der vedrører dens miljøforhold (b) fastlægge, hvordan disse bindende forpligtelser gælder for organisationen (c) tage højde for disse bindende forpligtelser ved etablering, implementering, vedligeholdelse og løbende forbedring af miljøledelsessystemet. Organisationen skal vedligeholde dokumenteret information om sine bindende forpligtelser.	B.4. Overholdelse af lovgivningen En organisation, der er EMAS-registreret eller ønsker at blive det, skal kunne påvise, at den har opfyldt følgende betingelser: 1) Den har udpeget al gældende miljølovgivning og er klar over dens betydning for organisationen. 2) Den overholder miljølovgivningen, herunder godkendelser og de deri indeholdte begrænsninger, og tilvejebringer passende dokumentation. 3) Den har indført procedurer, der sætter organisationen i stand til at sikre permanent overholdelse af miljølovgivningen.

NOTE: Bindende forpligtelser kan medføre risici og muligheder for organisationen. A.6.1.4 Planlægning af handlinger Organisationen skal planlægge: (a) at iværksætte handlinger til adressering af sine: 1) væsentlige miljøforhold 2) bindende forpligtelser 3) risici og muligheder identificeret i 6.1.1 (b) hvordan: 1) handlingerne integreres og implementeres i miljøledelsessystemets processer (se 6.2, pkt. 7, pkt. 8 og 9.1) eller andre forretningsprocesser 2) effektiviteten af disse handlinger evalueres (se 9.1). Ved planlægning af disse handlinger skal organisationen tage sine teknologiske muligheder og økonomiske, driftsmæssige og forretningsmæssige krav i betragtning,	
A.6.2 Miljømål og plan for at nå dem	

A.6.2.1 Miljømål Organisationen skal fastsætte miljømål for relevante funktioner og niveauer under hensyntagen til organisationens væsentlige miljøforhold og de tilknyttede bindende forpligtelser samt til dens risici og muligheder. Miljømålene skal: (a) være i overensstemmelse med miljøpolitikken (b) være målbare (hvis det er muligt) (c) overvåges (d) kommunikeres (e) opdateres efter behov. Organisationen skal vedligeholde dokumenteret information om miljømålene. A.6.2.2 Planlægning af handlinger med henblik på at nå miljømålene Ved planlægningen af, hvordan miljømålene skal nås, skal organisationen fastlægge: (a) hvad der skal gøres (b) hvilke ressourcer der skal bruges (c) hvem der skal være ansvarlige (d) hvornår det skal afsluttes (e) hvordan resultaterne skal evalueres, herunder indikatorer til overvågning af fremdriften mod at nå de målbare miljømål (se 9.1.1). Organisationen skal overveje, hvordan handlinger med henblik på at nå miljømålene kan integreres i organisationens forretningsprocesser.	B.5. Miljømål Organisationerne skal kunne påvise, at deres miljøledelsessystem og revisionsprocedurer omfatter organisationens reelle miljøpræstationer med hensyn til de direkte og indirekte miljøforhold. Midlerne til at nå målsætningerne og målene må ikke være miljømålsætninger.
---	---

A.7 Støtteaktiviteter og -funktioner A.7.1 Ressourcer Organisationen skal fastlægge og tildele de nødvendige ressourcer til etablering, implementering, vedligeholdelse og løbende forbedring af miljøledelsessystemet.	
A.7.2 Kompetencer Organisationen skal: (a) fastlægge de nødvendige kompetencer for den eller de personer, der udfører arbejde under organisationens ledelse, som påvirker organisationens miljøpræstationer og dens evne til at opfylde sine bindende forpligtelser (b) sikre, at disse personer er kompetente med baggrund i den rette uddannelse, træning eller erfaring (c) fastlægge behovet for uddannelse og træning affødt af miljøforholdene og miljøledelsessystemet (d) hvor der er et behov, iværksætte handlinger til at fremskaffe de nødvendige kompetencer og evaluere effektiviteten af de iværksatte handlinger. NOTE: Egnede handlinger kan f.eks. være at sørge for uddannelse og træning af, mentorordninger for eller omplacering af nuværende ansatte, eller ansættelse af eller indgåelse af kontrakt med kompetente	B.6. Medarbejderinddragelse (1) Organisationen skal anerkende, at aktiv medarbejderinddragelse er en drivkraft og en forudsætning for løbende og vellykkede miljøforbedringer foruden kernen i forbedringen af miljøpræstationerne og den rette metode til at forankre miljøledelses- og miljørevisionssystemet i organisationen med de ønskede resultater. (2) "Medarbejderinddragelse" skal forstås både som direkte inddragelse af medarbejderne og oplysning til medarbejderne og deres repræsentanter. Der bør derfor ske medarbejderinddragelse på alle niveauer. Organisationen skal anerkende, at engagement, lydhørhed og aktiv støtte fra ledelsens side er en forudsætning for, at de pågældende processer lykkes. I denne forbindelse bør ledelsen give relevante tilbagemeldinger til medarbejderne. (3) Foruden disse krav skal medarbejderne eller deres repræsentanter inddrages i processen med henblik på løbende forbedring af organisationens miljøpræstationer, nemlig i:

personer. Organisationen skal bevare passende dokumenteret information som vidnesbyrd om kompetencerne.	a) den indledende miljøkortlægning b) etablering og implementering af et miljøledelses- og miljørevisionssystem til forbedring af miljøpræstationerne c) miljøudvalg eller -arbejdsgrupper, der skal indsamle oplysninger og sørge for inddragelse af den miljøansvarlige/ledelsens repræsentanter og medarbejderne og deres repræsentanter d) blandede arbejdsgrupper til miljøhandlingsprogrammet og miljørevisionen e) udarbejdelsen af miljøredegørelser. 4) Til dette formål bør der anvendes passende former for deltagelse såsom ordningen med en forslagsbog, projektbaseret gruppearbejde eller miljøudvalg. Organisationen skal følge Kommissionens retningslinjer om den bedste praksis på dette område. Desuden skal enhver medarbejderrepræsentant, der anmoder herom, også inddrages.
A.7.3 Bevidsthed Organisationen skal sikre, at personer, som udfører arbejde under organisationens ledelse, er bevidste om: (a) miljøpolitikken (b) de væsentlige miljøforhold og afledte faktiske eller potentielle miljøpåvirkninger, der er forbundet med deres arbejde (c) deres bidrag til miljøledelsessystemets effektivitet, herunder fordelene ved at forbedre miljøpræstationerne (d) hvad der sker, hvis miljøledelsessystemets krav ikke opfyldes, herunder manglende opfyldelse af organisationens	

bindende forpligtelser.	
A.7.4 Kommunikation A.7.4.1 Generelt Organisationen skal etablere, implementere og vedligeholde den eller de processer, der er nødvendige for intern og ekstern kommunikation, som er relevant for miljøledelsessystemet, herunder (a) hvad den vil kommunikere (b) hvornår den vil kommunikere (c) med hvem den vil kommunikere (d) hvordan den vil kommunikere. Når organisationen etablerer sine kommunikationsprocesser, skal den: – tage højde for sine bindende forpligtelser – sikre sig, at kommunikeret miljøinformation er i overensstemmelse med information, der fremkommer inden for miljøledelsessystemet, og at den er pålidelig. Organisationen skal besvare relevant kommunikation vedrørende miljøledelsessystemet. Organisationen skal bevare dokumenteret information som vidnesbyrd om sin kommunikation, som det er passende. A.7.4.2 Intern kommunikation	

Organisationen skal: (a) kommunikere information, der er relevant for miljøledelsessystemet, internt mellem de forskellige niveauer og funktioner i organisationen, herunder ændringer i miljøledelsessystemet, som det er passende (a) sikre sig, at kommunikationsprocesserne gør personer, der arbejder under organisationens ledelse, i stand til at bidrage til løbende forbedring.	
A.7.4.3 Ekstern kommunikation Organisationen skal eksternt kommunikere information, der er relevant for miljøledelsessystemet, som fastlagt i organisationens kommunikationsprocesser og som krævet ifølge organisationens bindende forpligtelser.	B.7. Kommunikation 1) Organisationerne skal kunne påvise, at de fører en åben dialog med offentligheden, myndighederne og andre interessenter, herunder lokale myndigheder og kunder, om miljøvirkningerne af deres aktiviteter, produkter og tjenesteydelser. 2) For at sikre en høj grad af åbenhed og opbygge tillid hos interessenterne skal EMAS-registrerede organisationer fremlægge miljøspecifikke oplysninger som defineret i bilag IV om miljørapportering.
A.7.5 Dokumenteret information A.7.5.1 Generelt Organisationens miljøledelsessystem skal omfatte: (b) dokumenteret information ifølge kravene i denne internationale standard (c) dokumenteret information, som organisationen finder nødvendig af hensyn til miljøledelsessystemets effektivitet. NOTE: Omfanget af den dokumenterede information for et miljøledelsessystem kan være forskelligt fra organisation til organisation på grund af:	

- organisationens størrelse og typen af aktiviteter, processer, produkter og ydelser
- behovet for at vise, at organisationen opfylder sine bindende forpligtelser
- processernes kompleksitet og samspil
- kompetencer hos de personer, der arbejder under organisationens ledelse.

A.7.5.2 Udarbejdelse og opdatering

Ved udarbejdelse og opdatering af dokumenteret information skal organisationen sikre passende:

- (a) identifikation og beskrivelse (f.eks. titel, dato, forfatter eller referencenummer)
- (b) format (f.eks. sprog, softwareversion, grafik) og medie (f.eks. papir, elektronisk)
- (c) gennemgang og godkendelse med hensyn til egnethed og tilstrækkelighed.

A.7.5.3 Styring af dokumenteret information

Dokumenteret information, som er et krav i miljøledelsessystemet og denne internationale standard, skal styres for at sikre, at:

- (a) den er tilgængelig og egnet til anvendelse, hvor og når der er behov for den
- (b) den er tilstrækkeligt beskyttet (f.eks. mod tab af fortrolighed, forkert anvendelse eller tab af integritet).

Ved styring af dokumenteret information skal organisationen adressere følgende aktiviteter:

- distribution, tilgængelighed, genfinding og anvendelse
- opbevaringsforhold og bevarelse, herunder bevaring af læsbarhed
- styring af ændringer (f.eks. versionsstyring)
- opbevaringstid og bortskaffelse.

Dokumenteret information fra eksterne kilder, som organisationen har fastlagt, er nødvendig for planlægningen og driften af miljøledelsessystemet, skal identificeres efter behov og styres.

NOTE: Tilgængelighed kan forudsætte en beslutning om tilladelse til alene at se dokumenteret information eller tilladelse og beføjelse til at se og ændre den dokumenterede information.

A.8 Drift

A.8.1 Driftsplanlægning og -styring

Organisationen skal etablere, implementere, styre og vedligeholde de processer, der er nødvendige for at opfylde kravene i miljøledelsessystemet, og implementere de handlinger, der er identificeret i 6.1 og 6.2, ved at:

- etablere driftskriterier for processerne
- implementere styring af processerne i overensstemmelse med driftskriterierne.

NOTE: Styringer kan omfatte tekniske foranstaltninger og procedurer. Styringer kan implementeres efter et hierarki (f.eks. fjernelse, erstatning, administration) og kan anvendes enkeltvis eller i kombination.

Organisationen skal styre planlagte ændringer og gennemgå konsekvenserne af utilsigtede ændringer samt foretage handlinger for at mindske eventuelle negative virkninger, hvor det er nødvendigt.

Organisationen skal sikre, at outsourcete processer styres eller påvirkes. Arten og omfanget af den styring eller påvirkning, der skal iværksættes for processerne, skal defineres i miljøledelsessystemet.

Organisationen skal i overensstemmelse med et livscyklusperspektiv:

- (a) etablere passende styringer for at sikre, at miljøkravene adresseres i udviklingsprocessen for produktet eller ydelsen under hensyntagen til hver livscyklusfase
- (b) fastlægge sine miljømæssige krav til anskaffelse af produkter og ydelser, som det er passende
- (c) kommunikere sine relevante miljømæssige krav til eksterne leverandører, herunder underleverandører
- (d) overveje behovet for information om potentielle væsentlige miljøpåvirkninger i forbindelse med transport eller levering, brug, slutbehandling og endelig bortskaffelse af organisationens produkter og ydelser.

Organisationen skal vedligeholde dokumenteret information i det omfang, det er nødvendigt for at kunne have tillid til, at processerne er udført som planlagt.

A.8.2 Nødberedskab og afværgeforanstaltninger

Organisationen skal etablere, implementere og vedligeholde den eller de processer, der er nødvendige for at være forberedt på og reagere i potentielle nødsituationer identificeret i 6.1.1.

Organisationen skal:

- (a) forberede sig på at reagere ved at planlægge handlinger med henblik på at forebygge eller afbøde ugunstige miljøpåvirkninger på

grund af nødsituationer (b) reagere på faktiske nødsituationer (c) iværksætte handlinger til at forebygge eller afbøde konsekvenserne af nødsituationer i en størrelsesorden, der passer til omfanget af nødsituationen og den potentielle miljøpåvirkning (d) regelmæssigt afprøve de planlagte afværgeforanstaltninger, hvor det er praktisk muligt (e) regelmæssigt gennemgå og revidere processerne og de planlagte afværgeforanstaltninger, især efter nødsituationer er forekommet eller afprøvninger er gennemført (f) hvor det er passende, sørge for relevant information og uddannelse i forbindelse med nødberedskab og afværgeforanstaltninger til relevante interessenter, herunder personer, der arbejder under organisationens ledelse. Organisationen skal vedligeholde dokumenteret information i det omfang, der er nødvendigt for at kunne have tillid til, at processerne udføres som planlagt. A.9 Præstationsevaluering A.9.1 Overvågning, måling, analyse og evaluering A.9.1.1 Generelt Organisationen skal overvåge, måle, analysere og evaluere sine miljøpræstationer. Organisationen skal fastlægge: (a) hvad det er nødvendigt at overvåge og måle (b) hvilke metoder der skal anvendes til passende overvågning, måling, analyse og evaluering for at sikre gyldige resultater	
--	--

- (c) ud fra hvilke kriterier organisationen vil evaluere sine miljøpræstationer samt passende indikatorer
- (d) hvornår overvågningen og målingen skal udføres
- (e) hvornår resultaterne fra overvågningen og målingen skal analyseres og evalueres.

Organisationen skal sikre, at kalibreret og godkendt overvågnings- og måleudstyr anvendes og vedligeholdes, som det er passende.

Organisationen skal evaluere sine miljøpræstationer og miljøledelsessystemets effektivitet.

Organisationen skal både internt og eksternt kommunikere relevant information vedrørende miljøpræstationerne som identificeret i organisationens kommunikationsprocesser og som krævet ifølge organisationens bindende forpligtelser.

Organisationen skal bevare passende dokumenteret information som vidnesbyrd om resultaterne af overvågningen og målingen, analysen og evalueringen.

A.9.1.2 Evaluering af overholdelse

Organisationen skal etablere, implementere og vedligeholde den eller de processer, der er nødvendige for at evaluere dens opfyldelse af de bindende forpligtelser.

Organisationen skal:

- (a) fastlægge den hyppighed, hvormed overholdelsen bliver evalueret
- (b) evaluere overholdelsen og om nødvendigt iværksætte handlinger
- (c) vedligeholde viden om og forståelse af dens overholdelsesstatus.

Organisationen skal bevare dokumenteret information som vidnesbyrd om resultaterne af evalueringen af overholdelsen.

A.9.2 Intern audit

A.9.2.1 Generelt

Organisationen skal udføre interne audit med planlagte intervaller for at frembringe information om, hvorvidt miljøledelsessystemet

(a) er i overensstemmelse med

1) organisationens egne krav til miljøledelsessystemet

2) kravene i denne internationale standard

(b) er effektivt implementeret og vedligeholdt.

A.9.2.2 Internt auditprogram

Organisationen skal etablere, implementere og vedligeholde et eller flere interne auditprogrammer, bl.a. fastlægge de interne audits hyppighed samt metoder, ansvar, planlægningskrav og rapportering i forbindelse med dem.

Ved etableringen af det interne auditprogram skal organisationen tage højde for den miljømæssige betydning af de pågældende processer, ændringer, der påvirker organisationen, og resultaterne fra tidligere audit.

Organisationen skal:

(a) definere auditkriterierne for og omfanget af hver audit

(b) vælge auditorer og gennemføre audit for at sikre, at auditprocessen gennemføres objektivt og uvildigt

(c) sikre, at auditresultaterne rapporteres til den relevante ledelse.

Organisationen skal bevare dokumenteret information som vidnesbyrd om auditprogrammets implementering og auditresultaterne.

A.9.3 Ledelsens evaluering

Topledelsen skal med planlagte intervaller

evaluere organisationens miljøledelsessystem for at sikre, at det fortsat er egnet, fyldestgørende og effektivt.

Ledelsens evaluering skal tage højde for følgende:

- (a) status for handlinger fra tidligere ledelsesevalueringer
- (b) ændringer i:
 - 1) eksterne og interne forhold, der er relevante for miljøledelsessystemet
 - 2) interessenters behov og forventninger, herunder bindende forpligtelser
 - 3) de væsentlige miljøforhold
 - 4) risici og muligheder
- (c) det omfang, hvori miljømål er nået
- (d) information om organisationens miljøpræstationer, herunder tendenser i:
 - 1) afvigelser og korrigerende handlinger
 - 2) resultater af overvågning og måling
 - 3) opfyldelsen af bindende forpligtelser
 - 4) auditresultater
- (e) tilstrækkeligheden af ressourcer
- (f) relevant kommunikation fra interessenter, herunder klager
- (g) muligheder for løbende forbedring.

Resultaterne af ledelsens evaluering skal omfatte:

- konklusioner vedrørende miljøledelsessystemets fortsatte

egnethed, tilstrækkelighed og effektivitet – beslutninger vedrørende muligheder for løbende forbedring – beslutninger vedrørende ethvert behov for ændringer i miljøledelsessystemet, herunder ressourcer – handlinger, hvis det er nødvendigt, hvor miljømålene ikke er nået – muligheder for at forbedre integration af miljøledelsessystemet i andre forretningsprocesser, hvis det er nødvendigt – eventuel betydning for organisationens strategiske retning. Organisationen skal bevare dokumenteret information som vidnesbyrd om ledelsens evaluering. A.10 Forbedring A.10.1 Generelt Organisationen skal fastlægge muligheder for forbedring (se 9.1, 9.2 og 9.3) og implementere nødvendige handlinger for at nå de resultater, der tilsigtes med miljøledelsessystemet. A.10.2 Afvigelse og korrigerende handling Når der opstår en afvigelse, skal organisationen (a) reagere på afvigelsen og, hvor det er relevant 1) gennemføre handlinger for at styre og afhjælpe den 2) håndtere konsekvenserne, herunder afbøde ugunstige miljøpåvirkninger	
--	--

-
- (a) evaluere behovet for handling for at fjerne årsagerne til afvigelsen, således at den ikke opstår igen samme eller et andet sted, ved at
- 1) gennemgå afvigelsen
 - 2) fastlægge årsagerne til afvigelsen
 - 3) fastlægge, om der er lignende afvigelser, eller om sådanne eventuelt vil kunne opstå
- (a) iværksætte de nødvendige handlinger
- (b) gennemgå effektiviteten af de iværksatte korrigerende handlinger
- (c) om nødvendigt foretage ændringer af miljøledelsessystemet.

Korrigerende handlinger skal stå i forhold til betydningen af de konstaterede afvigelsers virkninger, herunder miljøpåvirkningerne.

Organisationen skal bevare dokumenteret information som vidnesbyrd om:

- arten af afvigelser og de efterfølgende iværksatte handlinger
- resultaterne af de korrigerende handlinger.

A.10.3 Løbende forbedring

Organisationen skal løbende forbedre miljøledelsessystemets egnethed, tilstrækkelighed og effektivitet med henblik på at forbedre miljøpræstationerne.

BILAG III

INTERN MILJØREVISION

1. Revisionsprogram og revisionshyppighed

1.1. *Revisionsprogram*

Revisionsprogrammet skal sikre, at organisationens ledelse får de oplysninger, den har brug for for at kunne foretage en kritisk gennemgang af organisationens miljøpræstationer og miljøledelsessystemets effektivitet, og kunne påvise, at der er kontrol over dem.

1.2. *Revisionsprogrammets målsætninger*

Miljørevisionsmålsætningerne skal i særdeleshed omfatte bedømmelse af de indførte miljøledelsessystemer og en bedømmelse af, om der er overensstemmelse med organisationens miljøpolitik og -program, herunder overholdelse af lovkrav og andre miljøkrav.

1.3. *Revisionsprogrammets omfang*

Det samlede omfang af den enkelte revision eller i påkommende tilfælde af de enkelte trin af en revisionscyklus skal klart beskrives og skal udtrykkeligt angive:

- 1) emneområder for revisionen
- 2) hvilke aktiviteter der skal revideres
- 3) hvilke miljøkriterier der skal tages hensyn til
- 4) hvilken periode revisionen skal dække.

Miljørevisionen skal indbefatte en vurdering af de konkrete data, i det omfang dette er nødvendigt for at kunne bedømme organisationens miljøpræstationer.

1.4. *Revisionshyppighed*

Revisionen eller revisionscyklussen, som omfatter alle organisationens aktiviteter, skal gennemføres mindst hvert tredje år eller, hvor undtagelsen i artikel 7 finder anvendelse, hvert fjerde år. Hvor hyppigt en given aktivitet revideres, vil variere afhængigt af:

- 1) aktiviteternes art, omfang og kompleksitet
- 2) væsentligheden af de tilknyttede miljøvirkninger
- 3) omfanget og alvoren af de problemer, der er afdækket i forbindelse med foregående revisioner
- 4) organisationens miljøproblemer gennem tiden.

Mere komplekse aktiviteter, der indebærer større miljøvirkninger, skal revideres hyppigere.

Organisationen bør endvidere foretage revisioner mindst én gang om året, da dette vil være med til at vise organisationens ledelse og miljøverifikatoren, at organisationen har kontrol over sine væsentlige miljøforhold.

Organisationen skal revidere:

- 1) organisationens miljøpræstationer og
- 2) organisationens overholdelse af gældende lovkrav og andre miljøkrav.

2. Revisionsarbejdet

Revisionen skal omfatte drøftelser med medarbejdere om miljøpræstationerne, inspektion af driftsforhold og udstyr samt gennemgang af journaler, skriftlige procedurer og andet relevant dokumentationsmateriale. Dette arbejde udføres med henblik på at vurdere den pågældende aktivitet med hensyn til miljøpræstationer og fastslå, om den opfylder gældende standarder og forskrifter eller fastsatte miljømæssige målsætninger og mål. Det skal også bestemmes, om systemet til placering af ansvaret for miljøforholdene og miljøpræstationerne er effektivt og hensigtsmæssigt, og arbejdet omfatter derfor også bl.a. stikprøvekontrol af overholdelsen af disse kriterier som middel til at vurdere hele miljøledelsessystemets effektivitet.

Revisionsprocessen skal navnlig omfatte følgende trin:

- 1) forståelse af ledelsessystemerne
- 2) bedømmelse af ledelsessystemernes styrker og svagheder
- 3) indsamling af vidnesbyrd om, hvor ledelsessystemet fungerer, og hvor det ikke gør
- 4) bedømmelse af revisionsresultaterne
- 5) udarbejdelse af revisionskonklusioner
- 6) rapportering af revisionsresultater og -konklusioner.

3. Rapportering af revisionsresultater og -konklusioner.

De primære formål med en skriftlig revisionsrapport er

- 1) at dokumentere revisionens omfang
- 2) at oplyse ledelsen om, i hvilken grad der er overensstemmelse med organisationens miljøpolitik, og om de miljømæssige fremskridt i organisationen
- 3) at oplyse ledelsen om, i hvilken grad lovkrav og andre miljøkrav er overholdt, og om de foranstaltninger, der er truffet for at sikre, at overholdelsen kan påvises
- 4) at oplyse ledelsen om effektiviteten og pålideligheden af de foranstaltninger, der er truffet til overvågning og afbødning af organisationens miljøvirkninger
- 5) at påvise nødvendigheden af eventuelle korrigerende handlinger.

Den skriftlige revisionsrapport skal indeholde de oplysninger, der er nødvendige for, at disse målsætninger kan opfyldes.